

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ GHARAVİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2017/33432)

Karar Tarihi: 15/12/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Burhan ÜSTÜN
Hicabi DURSUN
Muammer TOPAL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Raportör : Yusuf Enes KAYA
Başvurucu : Alı GHARAVI
Vekili : Av. Murat Deha BODUROĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, gözaltının hukuki olmaması, gözaltı süresinin makul süreyi aşması ve tutuklamanın hukuki olmaması nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının; savunma hakkının kısıtlanması nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 18/8/2017 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar vermiştir.
7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.
8. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

9. Başvuru formları ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

10. Adalar Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından silahlı terör örgütlerine (FETÖ/PDY, PKK/KCK ve DHKP/C) yardım etme suçunu işlediği değerlendirilen başvurucunun da aralarında bulunduğu on kişi hakkında soruşturma başlatılmıştır.

11. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 119. maddesi uyarınca gecikmesinde sakınca bulunan hâl kapsamında Cumhuriyet savcısının emri ile arama ve elkoyma kararı verilmiş olup anılan soruşturma kapsamında başvuru İstanbul Büyükşehir'de bir otelde yapılan toplantı sırasında 5/7/2017 tarihinde gözaltına alınmıştır.

12. Adalar Sulh Ceza Hâkimliği 5/7/2017 tarihli kararı ile başvuru hakkındaki soruşturma dosyasına ilişkin olarak "*soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebileceği*" gerekçesiyle 5271 sayılı Kanun'un 153. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca başvurucunun müdafinin dosya içeriğini incelemesinin ve belgelerden örnek almasının kısıtlanmasına karar vermiştir.

13. Adalar Cumhuriyet Başsavcılığı, soruşturma işlemlerinin İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) yürütülmesi gerektiğini belirterek soruşturma dosyasını 6/7/2017 tarihli fezleke ile Başsavcılığa göndermiştir.

14. Başvuru, soruşturma işlemlerinin yürütüldüğü İstanbul Emniyet Müdürlüğüne getirilerek ilk ifadesinin alındığı 16/7/2017 tarihine kadar burada gözaltında tutulmuştur.

15. Başvuru ifadesi alınmak üzere 17/7/2017 tarihinde Başsavcılıkta hazır edilmiştir.

16. Başsavcılık, silahlı terör örgütüne üye olmamakla beraber örgüt adına faaliyette bulunarak yardım etme suçundan tutuklanması istemiyle başvurucuyu aynı tarihte İstanbul 10. Sulh Ceza Hâkimliğine sevk etmiştir.

17. İstanbul 10. Sulh Ceza Hâkimliği 18/7/2017 tarihli kararıyla başvurucunun silahlı terör örgütüne yardım etme suçundan tutuklanmasına karar vermiştir.

18. Başvuru 21/7/2017 tarihinde tutuklama kararına itiraz etmiştir. İstanbul 11. Sulh Ceza Hâkimliğince 1/8/2017 tarihinde itirazın kesin olarak reddine karar verilmiştir.

19. Başvuru 18/8/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

20. Başsavcılığın 4/10/2017 tarihli iddianamesi ile başvurucunun silahlı terör örgütlerine (FETÖ/PDY, PKK/KCK ve DHKP/C) yardım etme suçunu işlediğinden bahisle cezalandırılması istemiyle aynı yer ağır ceza mahkemesinde dava açılmıştır.

21. İstanbul 35. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 17/10/2017 tarihinde iddianamenin kabulüne karar vermiş ve E.2017/100 sayılı dosya üzerinden kovuşturma başlamıştır.

22. Mahkemece 25/10/2017 tarihinde yapılan birinci duruşmada başvurucunun tahliyesine karar verilmiştir.

23. 27/11/2019 tarihli duruşmada Savcılık esas hakkındaki mütalaasını sunmuştur. Savcılık esas hakkındaki mütalaasında; başvuru ve bir kısım sanık hakkında dijital

incelemelerde bulunulan belgelerde ve Mali Suçları Araştırma Kurulu raporunda terör örgütlerine yardım yapıldığına dair delil olmadığını, sanıkların örgüt üyesi olduğundan bahisle haklarında davalar açılan kişiler ile yaptıkları görüşmelerin savunmalarında açıkladıkları üzere hayatın olağan akışına uygun görüşmeler olduğunu, dosya kapsamında başkaca delilin bulunmadığını, sanıklar hakkında uluslararası casusluk ve terörizmin finansmanı suçlarından yürütülen tahkikat sonucunda kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiğini belirterek beraatlerine karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

24. Mahkeme 3/7/2020 tarihinde yaptığı duruşmada başvurusunun beraatine karar vermiştir. Mahkeme ayrıca beraat eden başvurucuya 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi uyarınca tazminat davası açabileceği yönünde bilgilendirmede bulunmuştur. Anılan karar 14/7/2020 tarihinde istinaf edilmeden kesinleşmiştir.

25. Öte yandan başvuru tahliyesinin ardından 24/1/2018 tarihinde haksız olarak yakalanması, gözaltına alınması ve tutuklanması iddiasıyla Ağır Ceza Mahkemesinde tazminat davası açmıştır. Söz konusu dava İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 1/2/2018 tarihli kararıyla başvuru hakkındaki davanın derdest durumda bulunması ve bu nedenle 5271 sayılı Kanun'un 141. ve devamı maddelerindeki yasal şartları taşımadığından bahisle reddedilmiştir. İstanbul Bölge Adliyesi 19. Ceza Dairesi 1/6/2018 tarihinde istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir. Bu kararın temyiz incelemesi devam etmektedir.

IV. İLGİLİ HUKUK

26. 5271 sayılı Kanun'un "*Tazminat istemi*" kenar başlıklı 141. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

a) Kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilen,

...

e) Kanuna uygun olarak yakalandıktan veya tutuklandıktan sonra haklarında kovuşturmaya yer olmadığına veya beraatlerine karar verilen,

...

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler.

(2) Birinci fıkranın (e) ve (f) bentlerinde belirtilen kararları veren merciler, ilgiliye tazminat hakları bulunduğunu bildirirler ve bu husus verilen karara geçirilir."

27. 5271 sayılı Kanun'un "*Tazminat isteminin koşulları*" kenar başlıklı 142. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabilir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

28. Mahkemenin 15/12/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Gözaltına Alma İşleminin Hukuka Aykırı Olduğuna, Gözaltı Süresinin Makul Olmadığına İlişkin İddia

a. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

29. Başvurucu; gözaltına alma işlemlerinin hukuka aykırı olduğunu, 12 gün gözaltında tutulduğunu, gözaltı süresince herhangi bir işlem yapılmadığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

30. Bakanlık; başvurucunun gözaltı süresinde yapılan uzatmanın 22/7/2016 tarihli ve 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'nin (6/1-a) maddesi kapsamında yapıldığını, gözaltı kararında bu sürenin neden uzatıldığına ilişkin somut gerekçelerin ortaya konulduğunu, olağanüstü hâl döneminde uygulamaya konulan düzenlemeler ve Başsavcılıkça yapılan uygulama karşısında başvurucunun gözaltı süresinin makul olduğunu belirtmiştir.

31 Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru dilekçesindeki iddialarını yinelemiştir.

b. Değerlendirme

32. Anayasa Mahkemesi, kanunda öngörülen gözaltı süresinin aşıldığı veya yakalama ve gözaltına alınmanın hukuka aykırı olduğu iddiaları ile olağanüstü hâl şartları altında geçici bir süre için azami olarak 30 güne kadar uygulanan gözaltı süresinin uzunluğunun makul olup olmadığı şikâyetlerine ilişkin olarak bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla asıl dava sonuçlanmamış da olsa 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (*Hikmet Kopar ve diğerleri* [GK], B. No: 2014/14061, 8/4/2015, §§ 64-72; *Hidayet Karaca* [GK], B. No: 2015/144, 14/7/2015, §§ 53-64; *Günay Dağ ve diğerleri* [GK], B. No: 2013/1631, 17/12/2015, §§ 141-150; *İbrahim Sönmez ve Nazmiye Kaya*, B. No: 2013/3193, 15/10/2015, §§ 34-47; *Neslihan Aksakal*, B. No: 2016/42456, 26/12/2017, §§ 30-37). Dolayısıyla başvurucunun bu kapsamda kalan iddiaları bakımından anılan kararlardan ayrılmayı gerektiren bir durum mevcut değildir. Nitekim başvurucunun bu şikâyetlerini dile getirdiği tazminat davası derdest durumdadır.

33. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Tutuklamanın Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

a. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

34. Başvurucu; Türkiye'de tanınmış ve insan hakları alanında çalışan İnsan Hakları Ortak Platformu tarafından organize edilen bir toplantı nedeniyle tutuklandığını, daha

önceden planlanan bu toplantının insan hakları savunucularının kişisel verilerinin korunmasına yönelik bir atölye çalışması olduğunu, bu toplantıda herhangi bir suç unsuru bulunmadığını, söz konusu toplantıya uzmanlığı nedeniyle katıldığını belirtmiş, bu toplantıdan ötürü tutuklanmasının hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucu anılan toplantının gizli olmadığını, toplantıyla ilgili bazı görüntülerin eğlence ve haberleşme amacıyla katılımcılarca sosyal medyadan paylaşıldığını, toplantıya tanımadıkları bir çevirmen çağırdıklarını, böyle bir toplantının gizli olmasının mümkün olmadığını belirtmiştir. Başvurucu tutuklanmasını gerektirecek somut bir delilin bulunmamasının yanı sıra tutuklama nedenlerinin de somut olayda söz konusu olmadığını, ölçülülük ilkesine riayet edilmediğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca tutuklama kararının ve bu karara yapılan itirazın reddi kararının gerekçesiz olduğunu belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu son olarak insan hakları savunucularının korunması ile ilgili sözleşmelere ve belgelere riayet edilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

35. Bakanlık görüşünde, tutuklamaya dair verilen kararlara ilişkin gerekçeler ve iddianamede ortaya konulan deliller kapsamında başvurunun tutukluluğunun keyfi olduğunun savunulamayacağı değerlendirilmiştir. Bakanlık ayrıca başvurunun bu şikâyetiyle ilgili olarak öncelikle tazminat davası yolunun tüketilmesi gerektiğini belirtmiştir.

36. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru dilekçesindeki iddialarını yinelemiştir.

b. Değerlendirme

37. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin olağan başvuru yollarında düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir hak arama yoludur. Bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulabilmesi için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir (*Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt*, B. No: 2012/403, 26/3/2013, §§ 16, 17).

38. Anayasa Mahkemesi, yakalandıktan veya tutuklandıktan sonra haklarında kovuşturmayaya yer olmadığına veya beraatlerine karar verilen kişilerin tutuklanmalarının hukuki olmadığı iddialarına ilişkin olarak -bireysel başvurunun karara bağlandığı tarih itibarıyla verilen kararların kesinleşmiş olması kaydıyla- 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (*Kamil Erdoğan*, B. No: 2017/4023, 19/4/2018, §§ 39-42, *Hüseyin Hançer*, B. No: 2013/8319, 7/1/2016, §§ 38-40).

39. Somut olayda, başvuru hakkında açılan davada yargılama sonunda başvurunun beraatine karar verilmiş ve anılan karar kesinleşmiştir (bkz. § 21). Bu bağlamda başvurunun 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat davasının da derdest olduğu görülmektedir (bkz. § 22). Dolayısıyla başvuru yönünden tutuklamanın hukuki olmadığına ilişkin iddiasıyla ilgili olarak yukarıda anılan kararlarda varılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

40. Açıklanan gerekçelerle başvurunun *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

41. Başvurucu; gözaltına alındığı tarihten itibaren 24 saat içinde avukatıyla görüştürülmediğini, kısıtlama kararı nedeniyle dosyadaki delillere ulaşamadığını, savunma hakkını etkili ve adil bir biçimde kullanamadığını ileri sürmüştür.

42. Bakanlık, başvurunun bu kısmına ilişkin görüş bildirmemiştir.

2. Değerlendirme

43. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "*Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar*" kenar başlıklı 46. maddesinde kimlerin bireysel başvuru yapabileceği sayılmıştır. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasına göre bir kişinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmesi için üç temel ön koşulun birlikte bulunması gerekmektedir. Bu ön koşullar başvurunun kamu gücünün eylem veya işleminden ya da ihmalinden dolayı "*güncel bir hakkının ihlal edildiği*" iddiasında bulunması, iddia edilen ihlalden kişinin *kişisel olarak ve doğrudan* etkilenmiş olması ve bunların sonucunda başvurunun *mağdur* olduğunu iddia etmesidir (*Fetih Ahmet Özer*, B. No: 2013/6179, 20/3/2014, § 24).

44. Diğer yandan bir şüpheli hakkında yürütülen ceza soruşturmasının kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararlar sonuçlanması veya açılmış olan davanın ertelenmesi, düşürülmesi ya da sanığın beraatine hükmedilmesi hâlinde -makul sürede yargılanma hakkına ilişkin iddialara hâle gelmemek şartıyla- bu kişilerin adil yargılanma hakkının ihlali nedeniyle mağdur olduklarının kabulü mümkün değildir. Ancak bu durum, soruşturma veya kovuşturmaların yukarıda belirtilen sonuçlarının adil yargılanma hakkı dışındaki haklara etkisinin incelenmesine engel teşkil etmez (*Mustafa Kamil Uzuner ve Mustafa Kadir Gül*, B. No: 2013/3371, 9/3/2016, § 52).

45. Başvuru konusu olayda başvurunun beraatine karar verildiğinden başvurunun mağdur sıfatı bulunmamaktadır.

46. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *kişi bakımından yetkisizlik* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yakalama ve gözaltına alma işleminin hukuka aykırı olması, gözaltı süresinin makul olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Tutuklamanın hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

Başvuru Numarası : 2017/33432

Karar Tarihi : 15/12/2020

3. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *kişi bakımından yetkisizlik* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde BIRAKILMASINA 15/12/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Muammer TOPAL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ